

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри обліку і
оподаткування Львівського національного університету ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
Прокопишин Оксани Степанівни
на дисертаційну роботу Самойловича Олександра Ігоровича на тему:
«Економічні засади використання цифрових технологій в управлінні
промисловими підприємствами»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Цифрова трансформація промислових підприємств сьогодні передбачає не лише модернізацію виробничих процесів чи впровадження сучасних інформаційних систем, а й глибоку перебудову системи менеджменту, яка є ключовим чинником їхнього ефективного функціонування. Інтеграція цифрових технологій дає змогу автоматизувати управлінські процеси, оперативно опрацьовувати великі масиви даних, підвищити якість аналітичного забезпечення та приймати обґрунтовані рішення. Особливого значення ці переваги набувають в умовах нестабільного зовнішнього середовища, коли швидкість реагування на зміни ринкової кон'юнктури визначає конкурентоспроможність бізнесу.

Об'єктивний характер цифровізації економіки, складність трансформації систем управління, а також стратегічна роль ІТ-інструментів у забезпеченні довгострокового розвитку підприємств зумовлюють необхідність поглиблення теоретико-методичних і прикладних засад їхнього застосування. Окреслений комплекс проблем підтверджує високу актуальність теми дисертаційного дослідження О. І. Самойловича, присвяченого економічним основам використання цифрових технологій в управлінні промисловими підприємствами.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Науково-прикладні засади реалізації державної політики розвитку підприємництва в умовах децентралізації влади» (номер державної реєстрації 0120U101816, 2020–2024 рр.), у межах якої автором запропоновано організаційно-економічний механізм цифрової трансформації промислових підприємств; «Стратегічне управління підприємствами в умовах війни та післявоєнної відбудови» (номер державної реєстрації 0124U004476, 2024–2027 рр.), де автором поглиблено класифікацію бар'єрів цифрової трансформації промислових підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Теоретичні підходи та наукові здобутки за темою дослідження детально проаналізовано автором, що повною мірою відображено у структурі й змісті роботи. Здобувачем систематизовано значний масив праць вітчизняних та іноземних учених у сфері використання фінансових інструментів для активізації сталого розвитку. Окрім цього, у процесі дослідження опрацьовано низку нормативно-правових актів та узагальнено вагомий обсяг статистичної інформації.

Мета роботи визначена чітко й коректно, а предмет і об'єкт дослідження повністю відповідають її темі. Сформульовані завдання чітко узгоджуються з метою та забезпечують логічне й послідовне її досягнення.

Методологічною базою проведення дослідження стала сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, серед яких доречно виокремити такі: методи теоретичного узагальнення, метод систематизації, методи класифікації, процесний підхід, системний підхід, метод групування, сценарне моделювання, статистичні методи, методи економічної динаміки,

інтегральний підхід, SWOT-аналіз, методи абстрагування, індукції та дедукції, графоаналітичний і табличний методи.

Дисертація Самойловича Олександра Ігоровича є ґрунтовною та оригінальною науковою працею, що характеризується цілісною побудовою та відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Наукова новизна одержаних результатів

Аналіз дисертаційного дослідження та публікацій автора дає підстави повною мірою погодитися з основними положеннями, що виносяться на захист і визначають наукову новизну роботи:

удосконалено:

- методичні підходи до оцінки рівня цифрового розвитку промислового підприємства;
- організаційно-економічний механізм цифрової трансформації промислових підприємств, який описано через використання системного підходу, що передбачає виокремлення сукупності інструментів (управлінських, фінансових, технічних), принципів цифрової трансформації та підсистем забезпечення його ефективного функціонування;
- класифікацію бар'єрів цифрової трансформації промислових підприємств, які згруповано за такими ознаками: джерелами виникнення, характером впливу, галузевою специфікою, рівнем готовності до цифровізації, типом ресурсних обмежень, а також виокремлено бар'єри, зумовлені воєнними умовами в Україні;
- систематизацію основних моделей цифрової трансформації промислових підприємств, серед яких виокремлено такі: модель зрілості цифрової трансформації, технологічно орієнтовану модель та інтегровану

модель «Індустрії 4.0», що дало змогу розкрити сутність зазначених моделей, їхні концептуальні характеристики, переваги, недоліки та обмеження застосування, а також сформулювати напрями їх використання з урахуванням внутрішнього потенціалу промислових підприємств і стратегічних орієнтирів їхнього розвитку;

- поглиблено категоріальний апарат теорії менеджменту в частині уточнення змісту дефініції «цифрова трансформація системи управління промисловим підприємством», що реалізовано через обґрунтування сутності категорій «цифровізація» та «цифрова трансформація», а також конкретизацію специфічних рис господарської діяльності промислових підприємств. Здобувачем запропоновано розглядати її як процес інтеграції цифрових технологій у функціонування системи управління, що передбачає трансформацію та розширення методів, інструментів, принципів і концепцій управління та забезпечує підвищення ефективності бізнес-процесів і оперативності прийняття управлінських рішень;

- наукові підходи до обґрунтування та опису ієрархічної бізнес-структури промислового підприємства в умовах цифровізації, які передбачають використання процесного підходу до аналізу впливу окремих елементів цифрової трансформації на компоненти його бізнес-моделі функціонування, що дозволило конкретизувати взаємозв'язки між рівнями управління та бізнес-процесами й визначити напрями трансформації промислового підприємства в умовах цифровізації економіки;

- систематизацію інструментів стимулювання цифрової трансформації промислових підприємств, які розподілено на дві групи: інструменти фінансової підтримки (субсидії на цифровізацію, пільгове кредитування, грантове фінансування, податкові пільги) та нематеріальні стимули (освітні програми, консультаційна підтримка, сертифікація), що дало змогу обґрунтувати доцільність комбінування різних інструментів для підтримки промислових підприємств залежно від рівня їхнього цифрового розвитку;

– концептуальний підхід до опису сутності й характерних рис сценаріїв цифрової трансформації промислового підприємства (базового, оптимістичного та песимістичного), який забезпечує можливість конкретизації потенційних можливостей та загроз, що можуть виникати в процесі застосування кожного зі сценаріїв, а також констатації змін за основними напрямками функціонування підприємства, зокрема в управлінні виробництвом, ланцюгами постачання, взаємодії з клієнтами та управлінні персоналом.

Практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи використовуються в діяльності: Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної військової адміністрації (довідка 01.01-20/265 від 10.02.2026 р.); Чернігівської регіональної торгово-промислової палати (довідка № 20/01 від 09.03.2026 р.); ТОВ «Багатопрофільне підприємство «АТІЛОС» (довідка № 29 від 03.03.2026 р.); ТОВ «Торговий дім «ВІАТ» (довідка № 53 від 20.02.2026 р.); Національного університету «Чернігівська політехніка» (довідка № 202/08-3090/ВС від 22.12.2025 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 14 наукових працях, серед яких: дві статті в іноземних наукових виданнях, одна з яких входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science; п'ять статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; сім праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 16,9 друк. арк.; особисто автору належить 12,05 друк. арк.

Автором дотримані вимоги пп. 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради

закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

Аналіз представлених матеріалів підтверджує дотримання здобувачем норм і принципів академічної доброчесності та чинного законодавства про авторське право. Фактів академічного плагіату чи інших порушень не виявлено.

У дисертації наведено коректні посилання на всі використані літературні та статистичні джерела, а в працях, опублікованих у співавторстві, чітко визначено особистий внесок автора.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід водночас зупинитися на дискусійних положеннях і висловити такі зауваження:

1. Автор достатньо повно аналізує бар'єри цифрової трансформації (с. 199-200, рис. 3.6). Проте було б доцільно провести їх ранжування за рівнем критичності для різних типів промислових підприємств.

2. У роботі наведено авторське визначення цифрової трансформації системи управління промисловим підприємством. Водночас доцільно було б більш чітко визначити її межі щодо автоматизації, цифровізації та цифрової модернізації.

3. У підрозділі 1.2 доцільно було ширше розкрити взаємозв'язок цифрової трансформації з концепцією сталого розвитку промислових підприємств.

4. Автор детально систематизував інструменти стимулювання цифрової трансформації (табл. 3.3, с. 187-188). Проте було б доцільно визначити показники оцінювання ефективності використання кожного із запропонованих інструментів.

5. Автором запропоновано сценарії цифрової трансформації підприємств (рис. 3.9, с. 234). На наш погляд, доцільно було б також визначити кількісні індикатори переходу між базовим, оптимістичним та песимістичним сценаріями.

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, не знижують високого теоретичного і практичного рівня дисертаційної роботи О. І. Самойловича та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Самойловича Олександра Ігоровича на тему «Економічні засади використання цифрових технологій в управлінні промисловими підприємствами» є завершеним дослідженням, яке виконане на актуальну тему, містить положення наукової новизни.

Дисертація відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями) і вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Зазначене дає підстави для висновку, що Самойлович Олександр Ігорович, автор дисертації «Економічні засади використання цифрових технологій в управлінні промисловими підприємствами», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Львівського національного
університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького

Оксана ПРОКОПИШИН

